

Töölise Hääl

Eestimaa Töölisühingute Keskliidu häälekandja

Nr. 1

Jaanuar 1930

III aastakäik

Tellimise hind postiga:

Aastas . . . . . 60 senti
6 kuu peale . . . . . 30 "
3 " " . . . . . 15 "

Tellimisi võtavad vastu kõik postkontorid ja ametiühingud.

Ilmub 1 kord kuus.

Address: Tallinn, W. Pärnu mnt. 31.

Üksiknumber 10 senti.

Kuulutuste hinnad:

1 lehekülj . . . . . 35 kr.
1/2 " . . . . . 18 "
1/4 " . . . . . 9 "

Teksti ees ja tekstis —
50% kallim.

- SISUKORD:**
1. *L. Johanson:* Töölisklassi võitlusteid I
  2. Missugused on need ametiühingud
  3. *A. G.:* Baltimaade transporttöölise konverents Tallinnas
  4. —*t:* Kogu töölikond demokraatia kaitseks
  5. *A. Stein:* Ühistunde puudus meie töölikonnas
  6. Löögid majandusdemokraatiale
  7. Kõrgetest palkadest
  8. Mõnda Tartu metallitöölisest ja -tööstusest
  9. Ametiühingulisi teateid välismaalt
  10. Ametiühingulisi teateid sisemaalt.

A. Laferme

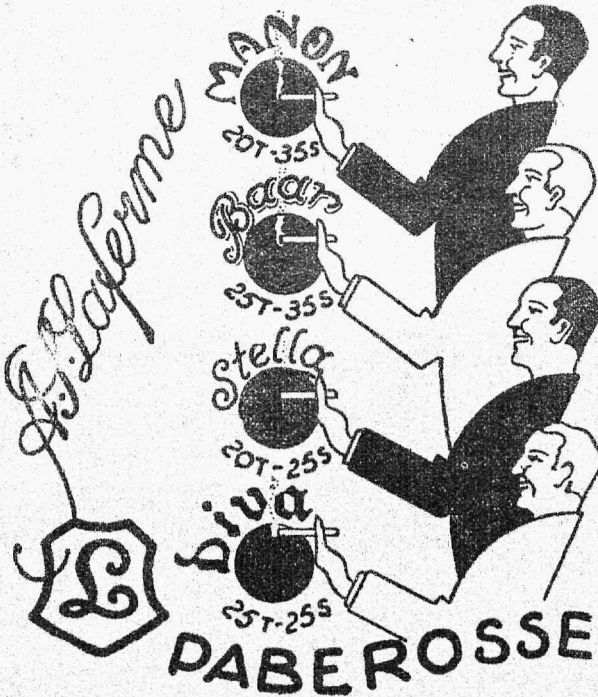
**SUITSETAJATE LEMMIK
DABEROSSID**

Diva

25 TK
25 S.

MEIE VABRIKUS PUHASTATAKSE TUBAKAT PNEUMATILISEL VIISIL TOLMUST JA TEISTEST TERVISELE KAHJULIKKUST LISANDUSTEST

SUITSETAGE

MEIE VABRIKUS
PUHASTATAKSE
TUBAKAT PNEU-
MATILISEL VII-
SIL TOLMUST JA
TEISTEST TER-
VISELE KAHJU-
LIKKUDEST LI-
SANDUSTEST

Ilmusid värsketest puhastatud tubakatest valmistatud uudispaberossid

!
**U
U
D
I
S**
!

Suurepärane maitse! Hea aroom! Iga pabeross on varustatud hügieenilise vatiga.
25 tükki ainult 25 senti.

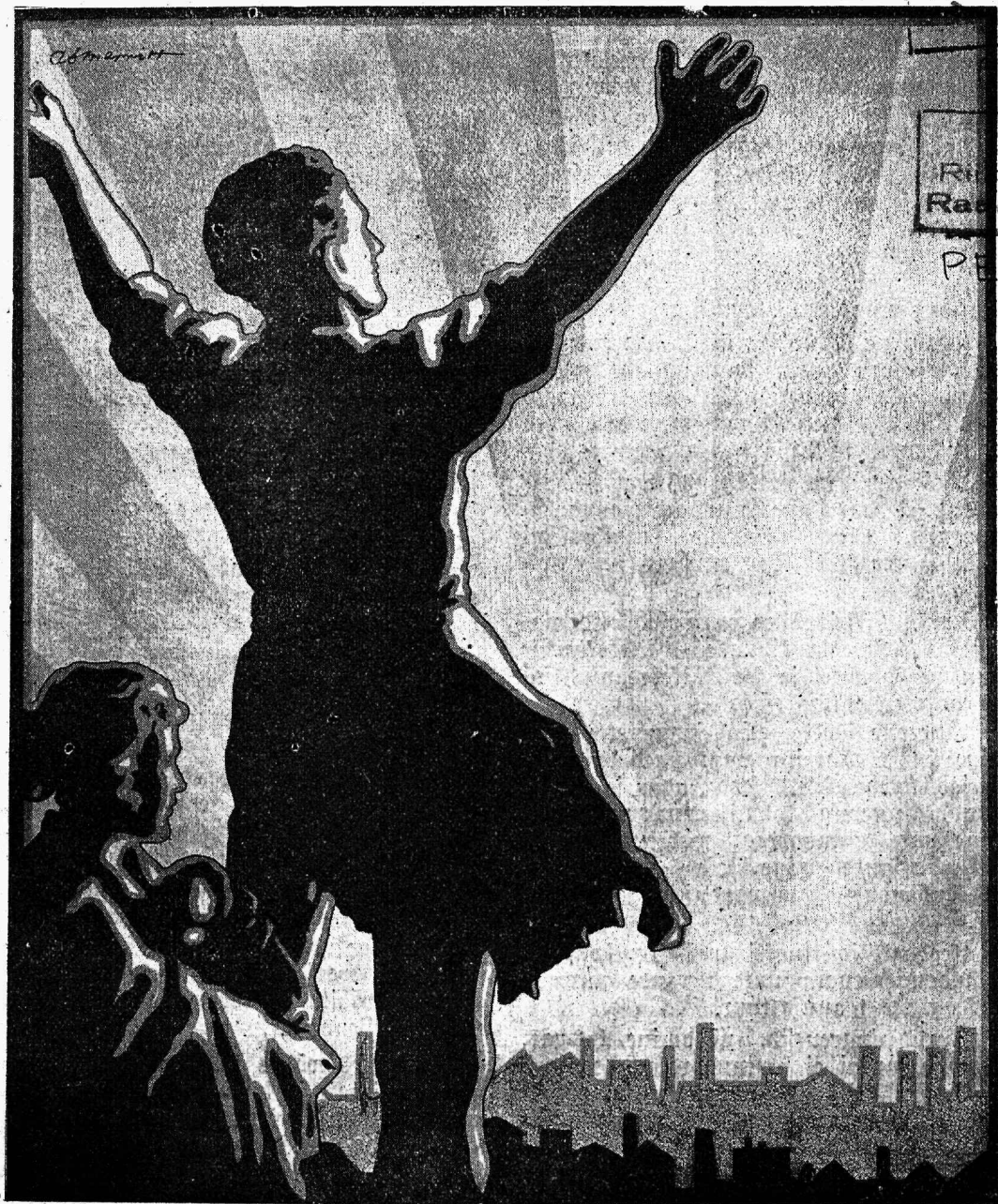
Töölise Hääl

Eestimaa Töölisühingute Keskliidu häälekandja

Nr. 1

Jaanuar 1930

III aastakäik

Uuel aastal — valguse ja vabaduse poole.

Töölisklassi wõitlusteid.

Senised saamatused ja tulewiku wäljawaated.

L. Johanson.

Karl Marx ütleb omas „Kommunistlikus manifestis“, et waba inimene ja ori, patriitsialane ja pleebis, feodaalherra ja pärispõlwe talupoeg, tsunftimeister ja sell, ühe sõnaga, rõhutaw ja rõhujä on alati wastamisi olnud kui waenlased ning püüanud wahetpidamata kas marjatud wõi awalisku wõitlust, mis alati lõppes kas ühiskonna revolutsioonilise ümberheitusega wõi mõlema mõitlewa klassi häwinemisega.

Tuba wanematel aegadel leiame ühiskonna jagunemist seisusteks. Nii wanas Roomas näeme patriitsialasi wõi paremlasi, rahjanikke, pleebsi ja orje; keskajal — feodaale, wasjaale, tsunftimeistreid, selle ja pärispõlweasi. Sellejuures igaiüks neist klassidest omakorda jaguneb kihtideks.

Praegune kodanline ühiskond, mis aetas ajaloominewikku kadunud feodaalkorra, ei häwitanud klassie. Ta lõi waid uued klassid, uued rõhumismetodid, uued wõitluswiisid ja kujud.

Meie aeg, kus ühiskonnas walitsew osa kodanlusele, on lihtsustanud ühiskonna jagunemist. Terwe ühiskond langeb dieti kahte suurde ossa: kodanlus ja proletariaat.

Keskaja pärispõlwe talupojad olid materjaliks estimeste linnade wäikekodanlike elemendi loomisel ja see wäikekodanlus sai praeguse kodanluse eelkäiks.

Ameerika ülesleidmine ja mereteie awamine ümber Aafrika awas uued tegevuswähjad kodanlusele. Iba-India ja Hiina turud, Ameerika koloniseerimine, kauplemine uute asumaadega, wahetusabinõude ja kauba suurenemine üldse — tõid õitsengu kaubandusele, laewandusele ja tööstusele.

Feodaal- ja tsunfti walmistustwiisid ei rahuldanud enam uute turgude tarweid. Teda aetas manufaktuur.

Turud suurenesid, nõudmine kaswas. Manufaktuurigi ei suutnud rahuldada uusi nõudmisi. Siis tõid aur ja masin põhjaliku muudatuse tarbeainete walmistamises. Manufaktuuri aetas meie-aegne suur-tööstus, tööstuse keskide — töösturid-

miljonärid, tööstuse armee ja kodanluse juhid.

Suur-tööstus lõi ilmaturu, mida walmistas ette Ameerika leidmine. Ilmaturg andis uskumata tõrke kaubanduse, laewanduse ja liiklemise arengule. See kõik omakorda mõjus walmistust suurendawalt. Ja wastawalt sellele, kuidas arenesid tööstus, kaubandus, mere- ja raudteed ja teised liiklemisabinõud, kaswas ka kodanlus, kogudes kapitale ja jurudes tahaplaanile kõik teised keskajast päritolewad klassid.

Ühes jelleaga käis ka kodanluse poliitilise wõimu suurenemine. Kodanlus, olles feodaalkorra ajal ije rõhutatud klassiks, hiljem linna wabadeks kodanlikeks, monarkia kolmandaks majumaksjaks seisuseks, sai manufaktuurajajärgus wastukaaluks mõisnikkude seisusele, weel hiljem aga monarkia kandepinnaks, wõites suur-tööstuse ja ilmaturu arenguga omale poliitilise ülewõimu. Praegusaja walitused on waid komisjonideks, kes ajawad kodanluse-klassi ühiskondlikke asje.

Kodanlus on ajaloo toimimud revolutsiooniliselt. Saalpool, kus ta wõimule peab, häwitas ta kõik feodaal-, patriarhaal- ja ideelised wahekorrad.

Salastamata rebis ta puruks kõik niidid, mis sidusid inimesi, järelejättes waid armestuse rahaga.

Episimi, omakasu jääkülma wette uputas ta usulise-müstilise waimustuse, riitlikku entusiasmi, wana-wäikekodanlike tundelikkuse. Ta muutis wahetuswäärtuseks, kaubaks, inimese isikliku wäärtuse ja wahanduse mitmesugused kujud ületas kauplemiswahandusega.

Ühesõnaga, kodanlus aetas warem poliitiliste kaalutlustega ja usuliste ettekirjutustega marjatud ekspluatatsiooni — awaliku, häbita, otsohese ja wätwimata ekspluatatsiooniga.

Kodanlus mõttis kõigilt kutselt ta senise awpaistuse ja luqupidamuse oreoli. Ta muutis arstid, juristid, waimulikud, linnelajad, teadusmehed — oma palgatöölisteks.

Ta fiskus puruks ka pereformaelu fenti-
mentaalset mahetorrast ja surus ta alla ra-
halise armestuse tagapinnale.

Kodanlus näitas, mida suudab teha
inimese tegevus. Ta lõi palju inimesid,
kuigi mitte farnajaid, mis meelde tuletavad
eghptuse püramiide, rooma meelärke ja
gooti templeid. Ta teostas rea sõjakäike,
kuigi mitte farnajaid ristijõdadele ja suu-
rele rahvaste rändamisele.

Ta mõitles turgude ja asumaade pärast,
milliseks sõjaks ojutus ka ilma sõda.

Kodanlus ei mõi elutseda, ilma valmis-
tusabinõudes ja -tingimustes, seega ka ter-
me ühiskondlikus mahetorrast nute muu-
datuste toomata.

Ring praegusaja kodanline ühiskond
oma valmistus- ja mahetusviisidega on
muutunud nõiaõpilaseks, kes küll wainud
välja on kutsunud, kuid neid walitseja ei
suuda. Selle tõenduseks olgu waid kriisid
kaubanduses ja tööstuses. Nende kriiside
ajal häwitatakse harilikult mitte ainult suur
osa valmistusprodukte, waid ka hull walimis-
tusiõudu. Kriisi ajal tabab nagu epidee-
mia rahvast, kellele mõetakse elamisabi-
nõud. Baistab, nagu oleks kaubandus ja
tööstus häwitatud. Mikspärast? Sellepä-
rast, et ühiskonna kasutada on liig palju
tsivilisatsioonihüüesid, liig palju elutar-
beid, jellepärast, et liaks on arenenud kau-
bandus ja tööstus.

Neid kriise kodanlus püüab kõrvaldada
jellega, et häwitatakse valmistusiõude ja
haaratakse uusi turgu, see on — urte ja te-
rawamate kriiside ettevalmistamisega:

Sa nii see sõjariist, millega kodanlus
kufutas feodaalkorra, pöörab ta enese
wastu.

Kuid mitte ainult sõjariista pole ta
walmistanud, mille hoobi läbi ta langeb,
waid ka inimesi, kes käsitavad seda sõja-
riista — praegusaja töölisti, proletariaati.

Ühes kodanluse kapitali koondamisega
on kasvunud ka proletariaat, töölistklass,
kes mõib omale eluillespidamist saada waid
siis, kui ta tööd teeb, tööd leiab, aga tööd
leiab ka ainult seni, kui see töö suurendab
kapitali. Need töölistid, kes on sunnitud
ennast iska ja uuesti müüma, kufutavad
eneseft kaup, mis farnane igale teisele kau-
dale ja jellepärast ka allub mõistluse ja turu
wõnnumise mõjudele.

Sellejuures on proletaarlase töö, masi-
na ja tööjootuse tagajärjel, kaotanud isik-

liffuse, tööline on muutunud masina ela-
waks osaks, millest nõutakse lihtsaid, ühe-
taolisi liigutusi. Kapitalisti kulud palga-
töölise peale piirduwad waid nende häda-
tarnuliffude elualalhoidmise mahendite hin-
naga, mis wajalikud tööliste ja ta soo alal-
hoidmiseks.

Mafinatööstus pole mahendanud töö-
hulka, mis langeb inimesele.

Praegusaja tööstus on muutunud pat-
riarhaal-meistri wäikese töötoa — kapita-
listi-töösturi wabrikuks. Näiteks Tallin-
nas Telluloofti wabrikuf areng.

Töölistmassid, kes kapitalistliku korra
wabrikus töötavad, alistuwad sõduri re-
fshimile. Neil on alam- ja pärisohwitse-
rid, töökubjad, ülewaatajad jne. Töölistid
pole mitte ainult terme kodanluseklassi pä-
rispõhlasteks, waid neid alistatakse iga-
päew, igatund mafinale, ülewaatajale, ning
igale üffikule kodanlasele-wabrikandile.

Mida mahem wilumust ja jõudu nõuab
töö, mida teeb inimene, mida enam areneb
tööstus, jeda enam asetatakse meestööõudu
naistööõuga. Tekstiil ja teised tööstused.
Sool ja wanaduseft pole enam mingifugust tä-
hendust. Kõik töölistklassi kuuluwad isikud on
waid töö instrumendid, tööriista, mille
juures hind oleneb soost ja wanaduseft.
Rais- ja allealide tööõudu hinnatakse oda-
wamalt, kuigi tööhull sama, mis mehel ja
täisealisel.

Sa niipea, kui lõpetab jelle tööliste eks-
ploateerimise wabrikant, ja tööline saab
töötasu kätte, astuwad esile teised kodanluse
ühiskonna liikmed: majaperemees, pood-
nik, kõrtsimees jne.

Proletariaadi mõttlus kodanlusega al-
gas juba ta sünni ajal.

Mguses peeti üffil-mõttluseft, jellejärele
ühinesid wabrikutöölised, hiljem valmistus-
alatöölised. Mõttlus polnud sihitud mitte
ainult valmistustingimuste, waid ka wal-
mistusabinõude wastu; häwitati wälis-
maade kaup, lõhuti masinaid, taheti ennast
asetada keskaja käsitöölise seisupaika.

Sel arenemisastmel olid töölistid weel
saiatipillatud. Nende masiline esinemine
pole mitte ühiskõu awaldus, waid tuli ka-
juts waenlastele.

Kuid ühes tööstuse arenemisega ei suu-
reni mitte ainult proletariaadi arm, waid
ka ta jõud, ning ka enese jõutumne.

(Särtneb)

Misjughused on need ametiühingud?

§ädaohtlikul teel.

Tartus, Tallinnas ja mõis olla ka mujal mõis leida linnawolikogude kandidaatide nimekirjade hulgas üht, mis kannab umbes järgmist nimetust: „Cesti Tööliste Partei, töötatööliste, töolistewanemate, ametiühiste, riigi- ja linnateenijate ning tööliste ühine kandidaatide nimekiri.“

Sellest pealkirjast järgneb, et oja ametiühinguid on end kuulutanud „Cesti Tööliste Partei“ platvormi alusel seiswateks, on wõtnud wastu selle partei programmi ja taktika, teinud end wastutawaks selle partei poliitilise joone ning ka tegude eest.

Nimekirja nimetusest ei ole kahjuks näha, misjughused ametiühingud on asunud sellele libedale ja hädaohtlikule pinnale. Aga mõis ka olla, et üldse pole ükski ametiühing oma peakoosolekul teinud otsust „Cesti Tööliste Parteiga“ koosminemiseks, waid see partei ise omawolikuliselt on wõtnud oma nime jappa lihtsalt ametiühingute nimetuise. Seejughune mõtlemine on igatahes mõeldaw, kuid sel juhutumisel peafid ametiühingud awaldama protesti ühe poliitilise partei ebaausate wõtete wastu.

On aga tõepoolest mõni ametiühinguteft oma peakoosolekul otsustanud siuliselt liituda ühe poliitilise parteiga walimiswõitluseks, siis tõuseb küsimus, kas kuulub see ametiühing Cestimaa Tööliühingute Refliitu, wõi seisab temast wäljaspool. Wiimastel juhtumisel jääb muidugi tolle ametiühingu ja ta liikmete enese asjaks kanda kogu selle teo eest wastutust ning tagajärgi, olgu need millesid ja kui raskesti tahes. Peaks aga mõni seejughustest ühinguteft olema Refliidu liige, siis ei saa Refliidu juhatus jääda jün ükskõikseks. Kuigi Refliidu juhatus ja rõhuv enamus Refliitu kuuluwateft ametiühinguteft on endiselt jäänud parteipoliitiliselt neutraalseteks, erapooletuteks, siis ometi ühe wõi paari Refliitu kuulawa ametiühingu esinemine „Cesti Tööliste Partei“ lüa otjas heidab halba warju kogu Refliidule ning tema organisatsioonidele ja teeb need kui mitte juriidiliselt siis ometi moraalselt wastutawaks üleasisa löowate kaaskliikmete tegude eest. — Seda esitaks.

Teiseks maksab meil Refliidu ühe kongressi otsus, kus lausja keelatakse ametiühin-

gutel parteipoliitika ajamine. Kes sellest otjuseft ei pea finni, see langeb automaatselt Refliidust wälja. Järelikult Refliidu juhatus on junnitnud kongressi otsuse täitmiseks kindlaks tegema, kas ja misjughused Refliitu kuuluwad ametiühingud on annud oma nõusoleku ühinemiseks „Cesti Tööliste Parteiga“ linnawolikogude walimistel.

Kui kongress tähendatud otjuse wastu wõttis, siis ei tahtnud ta põrmugi sellega ütelda, nagu ei tohiks ametiühingute liikmed wõtta kuidagi oja poliitiliselt elust aktiimjete tegelastena. Seejughune keeld oleks absurdne ja tähendaks kodanikkude wabaduse ning õiguste piiramist. Seda ei tahtnud muidugi teegi. Ametiühingute tegelastel on täielik wabadus poliitiliseks enesemääramiseks ja tegutssemiseks.

Kuid jeda ei tohi teha sel teel, et ametiühingud muudetakse mõne partei osakondadeks, kust peawad loomulikult lahkuma siis kõik need, kes pole selle partei pooldajad. Rõnelemata selleft kahjust, mis toob ametiühingule, kui tööliste massilisele organisatsioonile oja liikmete, mõis olla waga juure oja, lahkumine poliitilistel põhjustel, peitub ametiühingu kaldumises parteipoliitikasse weel see hädaoht, et ta ja ta liikmed wõiwad jaada raskesti kannatada partei mõne rumala ja tööliiklumiisele kahjuliku sammur pärast, nagu jeda nägime pärast 1. detsembri jündmuse. Refliit ja ta juhatus, kes kutsutud walwama ametiühingulise liikumise arenemiswõimaluste kindlustamise eest, peab tarwitusele wõtma kõik abinõud niisughuste hädaohtude kõrvaldamiseks ja looma igale ametiühingu liikmeks astuwale tööliisele kindlustuse, et temal ei tule kannatada teiste pattude pärast ning et ta poolt makstud liikmemaks ei läheks kaotfi waid tuleks kasuks tööliiskonna olukorra parandamisele.

Suwitawa nähtena olgu lõpuks märgitud, et just „Cesti Tööliste Partei“ ridadest pärit olewad ametiühingute tegelased on seni heitnud jämedal ja toorel wiisil ette wabaametiühingulise liikumise kandjatele, nagu püüaksid need minna ametiühinguid Cesti Gottliikliku Tööliste Partei filiaalideks. Küüidsed ja ka eelmised riigikogud walimised tõendawad aga, et ükski tõeline wabaameti-

ühing pole mõtelnudki rakendada jottialistliku partei teenistusse ega ole ka ükski tegelane jeejugust küsimust üldse algatanudki. Küll näeme aga, et just sündistajad ise on ametiühingud rakendanud „Gesti Töölise Partei“ valimisvõitluse wantri ette. Sel-

lele lubamatule nähtusele tähelepanu juhtides, kutsume kõiki ametiühinguid weel tihedamini liituma keskliidu ümber ning tegema otsekohe lõppu oma ridades neile piirietele, mis katsumad wedada ühingut parteipoliitilise libedale ja hukutatavale pinnale.

Baltimaade transporttöölise konverents Tallinnas. Pandi alus edaspidisele koostööle.

Osawõtjaid neljast riigist. Kutsesekretariaadi juures kutsutakse ellu Balti sekksoon.

28. ja 29. detsembril s. a. peeti Tallinnas Gesti Töölisühingute Keskliidu kokkufutjel Balti riikide transporttöölise organisatsioonide esindajate konverents. Konverentsil olid esindatud järgmised maad ning organisatsioonid: Soome — raudteelaste ühing (esind. Kallio ja Saa-

transporttöölise föderatsioon (Mayamin). Konverentsile pidi tulema ka S. E. K. peasekretär E. Himmen, kes aga etnagematuil põhjusil puudus.

Konverentsi kokkufutsumise mõte sai alguse l. a. Genfi meretöökongressil

Balti riikide transporttöölise ametiühingute konverentsist osawõtjad.

rinen), ja meremeeste liit (esind. R. Ahonen), Gesti — raudteelaste organisatsioon (esind. J. Ruffi, R. Poobul, Pärdi ja Norman), meremeeste liit (esind. M. Gustafson, M. Tõru ja M. Tiitus) ja mehhanikutute ühing (esind. M. Silmer), Läti — raudteelaste ja tramiteenijate organisatsioonid (esind. P. Zeibolts, Seltens, Kuplens ja Švjnišs), meremeeste liit (M. Blintman) ja mehhanikutute ühing (S. Berzs) ning ametiühingute keskbüroo (Bezfašn), Poola —

Soome, Läti ja Gesti meremeeste esindajate nõupidamisel. Selgus, et lähema kontakti loomine nimetatud maade meremeeste organisatsioonide wahel on iga maa meremeeste huvides.

Seepiti kokku, et lähema ja piiswama fide loomiseks Tallinnas meremeeste esindajate konverents korraldatakse, mille päewakorral olulisema küsimusena — tulewiku koostöö korraldamine seisaks. Mõtet arendades jõuti otsusele, et tuleb kokkufutjuda mitte ainult meremeeste waid teo-

töölise konverents laiemas ulatuses. Millised harud osa võtavad, see pidi selguma hiljem. Hilisemal kirjavahetusel, mida Eesti Töölisühingute Keskkliit vastavate maade organisatsiooniga pidas selgus, et peale meremeeste ka raudteelased konverentsile ilmuvad. Lätlaste soovil läkitati kutsed ka trammiteenijatele, kuid kahjuks ei saabunud neid mujalt kui ainult Lätist. Eriti on arusaamata Tallinna tänavaraudteelaste puudumine kutsesle vaatamata, kuna nende osavõtt ei olnud seotud mingi-juuguste kuludega. Nii ei läinudki Läti trammiteenijatel, kes Tallinna sõitsid, forda kontakti luua eestlastega!

*

Konverents, mida juhatajad M. Gustafson ja Reibolts, protokollisid S. Ruffi, M. Tiitus ja M. Seltens, kõige pealt aktsepteeris protest-resolutsiooni Leedu olude kohta, mis raudteelastele ja üldse transporttööliste teeb võimatuks organiseerimise ja konverentsist osavõtmise. Peatöö tehiti jektsioones.

Meremeeste jektsiooni päevaford silaldas rea olulisi küsimusi meremeeste juhtes.

Vastastikujest informatsioonist selgus, et Soomes on meremehed paremini organiseeritud kui Eestis ja Lätis, ka majanduslikult ning õigusklikult on nad paremal järjel. Meremeeste- ja kütjate liit — 1600 liikmega on aktiivne ja üksmeelne organisatsioon. On elluviidud kollektiivleping, mässab tööaja seadus, meremehed on kindlustatud õnnetusjuhtumite ja kutselajaguste vastu, tegutses pensioni kassajana. Balgad on paremad kui Eestis ning Lätis. On vaid üks madruste-kütjate organisatsioon osafondadega igas suurimas sadamalinnas. Organisatsioon on liige Soome transporttööliste föderatsioonis, ametiühingute keskkliidus, Skandinaavia meremeeste föderatsioonis ja S. L. F-is. Mehhanikud on organiseeritud kaunis hästi, laevajuhid aga halvasti.

Eestis puudub kollektiivleping, meremehed on kindlustamata isegi õnnetusjuhtumite vastu. Organisatsioon (madrustel ja kütjail) on võrdlemisi nõrk, kuid tugevneb viimasel ajal silmanähtavalt. Organiseerimise tööd edukalt jätkatakse. Paraleelorganisatsioone õnneks ei ole. Hästi on organiseeritud laevamehhanikud. Ka

laevajuhid võrdlemisi rahuldavalt. Balgad on üldse väga viletsad.

Lätis on meremehed kindlustatud õnnetusjuhtumite ja kutselajaguste vastu. Balgad paremad kui Eestis, kuid viletsamad kui Soomes. Puudub kollektiivleping. Organiseeritud on meremehed halvasti. On kaks meremeeste (kütjate-ametiühing, ametiühingute keskbüroo ja S. L. F. liige, teine — kollane, laevaoamanikude poolt ellukutsutud ja toetatud. Olud praegu jüiski paranevas, sest meremehed loobuvad kollasest ühingust ning tõeline ametiühing tugevneb igapäevaga. Mehhanikud on organiseeritud õige rahuldavalt, kuid laevajuhid hoopis halvasti.

Poola meremehed, neid on küll võrdlemisi vähe, on organiseeritud rahuldavalt. Töötas meremeeste jektsioon transporttööliste föderatsioonis.

Kollektiivlepingu ja sotsiaalkindlustuse küsimuste juures (ref. M. Gustafson) jektsioonis peatuti pikemalt. Tunnistati kollektiivlepingu juurt tähtsust ning otsustati alustada energilist võitlust vastumõetava kollektiivlepingu saamutamiseks igal maal. Tuleb püüda lähimisa, et kollektiivlepingu kestvus meremeestel Baltimaail oleks ühtlane.

Sotsiaalkindlustuse küsimusi käsitledes otsustati alata võitlust hajaguskindlustuse levitamise eest meremeestele (Eestis tuleb veel maadelda meremeeste kindlustamiseks õnnetusjuhtumite vastu, mis mässab igal maal Euroopas peale Eesti.)

Edaspidise koostöö küsimust (ref. R. Mhonen), kui eriti tähtsat, käsitleti vastavalt. Tunnistati edaspidine side ning koostöö väga tähtsaks, mida tuleb kõigiti arendada ja korraldada. Referent esitas ettepaneku moodustada omavaheline sekretariaat ja luua n. n. sõprusliit. Sekretariaadi loomine ühelmeelset tunnistati tarvilikuks, kuid et see karmatjus huvitab ka teisi, näit. raudteelasi, siis otsustati see küsimus kongressi lõpus pleenumis üles tõsta. Sama sekretariaadi ehit organiseerimisbüroo asutamine on seotud kuludega, siis lõplik otsus tehakse järgmisel konverentsil, kuna enne peab küsimuse otsustama iga organisatsioon omal peakoosolekul. Järgmine konverents hiljemalt 1. a. sügisel peidada, kus kõik küsimused juba lõplikult otsustatakse.

Raudteelaste jektioonis põhjalikult jelgitati ja informeeriti, iits-teist igal maal jessel alal walitjemate oludega. Siin jelgus, et Poola raudteelased on teistest (muudugi osawõtwaist maiist) paremini organiseeritud. Raudteelaste n. n. wabaametiiühing koondab ca 70.000 liiget. On meel rida teisi organisatsioonide (kollased, kriitlikud jne.) kuid need on palju wähemad nii arwulijelt kui ka wõimelijelt.

Sea organisatsioonid töttur on Poola raudteelaste õiguslik olurford hulga parem kui näiteks Lätis, Gestis wõi Soomes. Nii on iga 4000 raudteelase peale 1 isif wabastatud raudtee tööst — organisatsioonide tööde jaoks, jaades muudugi täie palga raudteelt edasi. Ka koht hoitakse alal. Parlamendis on raudteelastel 5 esindajat kelle kohad samuti raudteel nende jaoks on reserveeritud. Liikmemaks peetakse koge kinni palgast palga maksimijel ning antakse siis üle organisatsioonide. Nii on terve rida õiguslikke soodustusi mis raudteelased ise oma hea organisatsiooni läbi saawutanud.

Raudteelaste organisatsioon on J. L. J. liige. Lätis kui ka Soomes on raudteelased wõrdlemisi killustatud. Nii ühes kui teises puudub üks üldorganisatsioon ning ühine keskus.

Kuna wastastikune informatsioon õige palju aega tarwitas — taheti loomulikult põhjalikult tutwuneda iits-teise oludega — siis jäi wähie aega muude konfreetkõsimuste käsitlemijeks. Oliigi see konworentis, kui esimene jellektaoline, peamijelt iits-teiseiga tutwunemijeks ja ideede algatamijeks määratud, kuna konfreetkõsimuste

kallale afutatje edaspidi. Tööaja küsimuses, millist arutati, tunnistati tarwilijeks piüüda läbitwida 8 tunnilist tööaega raudtel igal ajal.

*

PLEENUMIS, konworentji teisel päewal, m. j. tunnistati tarwilikuks astuda jamme, et J. L. J. juhatuses wõimaldataks Baltimaadele oma esindaja (Soomlased jelles küsimuses kaasa ei hääletanud, kuna Skandinaawia on J. L. J. juhatuses efitatud ning nemad kuuluwad skandinaawlastega jeal iiste rühma). Samuti tunnistati meremeeste jektiooni ettepanek omawahelise organiseerimisbüroo moodustamijeks wastuwõetawaks, mis lõplikult otjastatakse ja konstrueeritakse järgmijel konworentjil. Järgmine konworentis korraldatakse k. a. oktoobris Warshawis.

*

Konworentji tulemustega wõib täiesti rahulduda. Oma ülesande — iits-teiseiga tutwuneda ja tulewiku koostööle alus panna — tema täitis. Rahkesda waid tuleb, et J. L. J. peasekretär ilm. G. Himmen ei jaanud osa wõtta. Tema osawõtmiijel oleks wõinud mõnegi küsimuse üle konfreetjemalt kõneleda, näiteks — Baltimaade osawõtt J. L. J. juhatuses ning wastaw ümberkorraldus wõi grupeerimine J. L. J.-is. Samuti oleks tema ülewaaude J. L. J. tegevusest eriliselt huwi aratanud.

Tõhiks loota, et see konworentis wõhest ka teatud tõuget andis meie transporttõulise organiseerimijele ja ehk sammu lähemale miis meie raudteelaste, trammitõuliste ja sadamatõuliste liitumijele Tõulisiühingute Keskkõiduga. H. G.

Kogu töölikond demokraatia kaitseks!

„Mustafajalised piüübed“ lõõnud lõftele.

Juulikuis käesolewal aastal piühitjeb oma kinnneaastast juubelit Gesti wabariigi põhijeadus. Sel puhul juubeldatakse wiist wähie, jett jubilaar on juba kõigi meie kodanliste ringfondade poolt mõistatud jurma. Et jurmaotjus jeni täitmata, on tingitud waid jellest, et kodanlijed erakonnad jeni pole jautnud täpjest kokku leppida, mil teel otjuss täita.

Gärta Otto Strandman, kes Warshawist jelleks Tallinna tuli, et kõiti kodanlijst ring-

fondi lepitada, ihtesulutada, leiob muudugi ka jelle tee. „Wabariigi walitjus on walmis riigikoguga kaasa töötama põhijeaduse muutmijele kawade walmistamijel“, ütleb hra Strandman oma walitjuse deklaratsioonis. Ja teatawa kinnismiga kriitpsutab ta deklaratsioonis alla, et põhijeaduse muutmine wõib jündida põhijeaduses ettenähtud korras, j. o. rahwahääletamijele teel. Sellega nagu mõista andes, et ka „muud teid“ tarbetorral kasutada wõidakse. Esialgul on põhijeaduse

muutmise kavafid kokku seadnud rahvaerafond ja põllumeeste kogud. Nad on esitanud oma kavad riigivanemale Strandmannile, kes eelnõud „walitjuse koalitsioonis“ arutusele võtta lubanud.

Kui kaugel „walitjuse koalitsioonis“ arutamisega ollakse, jeda lihtsureslikud ei tea, sest see arutamise sünnib juurima saladuse kätte all. Kas põhiseaduse muutmisel rahvahäälendamise juure jäädaakse, või „muud teed“ tarvitusele võetakse — jeda muudugi ei tea ka.

Milles seisavad siis maksima põhiseaduse muutmise kavatsused?

Riigi juhtimine tahetakse anda presidendi kätte, kes koondab eneses riigivõimu täiel määral. Tema hoolitseb riigi välise puutumatuse, sisetise julgeoleku ja seaduste täitmise eest; tema esitab wabariiki, walwab riigivõimu teostamise üle; tema seab kokku riigieelarved, nimetab ametisse ja wabasatab sellest riigi ametnikud; tema esitab seaduseelnõusid riigikogule, annab seaduste põhjal määrusi jne. jne.

Riigikogu jääb küll weel alles, kuid tema liikmete arv liiuakse alla 50 peale ning riigikogu walimised ei pruugi enam siindida proportsionaalsuse põhimõtte alusel, waid mõnel muul teel, milleks muudugi jarnane tee otsitakse ja ka leitakse, et töölisklassil ja kehmematel rahwakihtidel võimatuks muutub omi esitajaid riigikokku saata. See on pea võimata ka juba sellespärast, et riigikogu liiketele palka maksetakse ainult wite kuu eest aastas, aga võib ka vähema aja eest. Riigikogu saab rikaste eesõiguseks.

Edasi: riigikogu poolt wäljaantud seadus saab ainult siis seaduseks, kui jeda soowib kõikwõimuline president ja seaduse wälja kuulutab. Ei tee ta jeda, jääb riigikogu poolt wastuõetud seadus tiuhjaks paberilipakaks.

Riigikogu püsib ainult niikaua, kui ta presidendi meelepärast talitab. Otsustab ta midagi presidendi tahte wastu — on presidendil õigus riigikogu laiata jeda. Kuulatakse wälja küll uued walimised, kuid ka uue riigikogu võib sama president jälle laiata jeda kui ta koosteks kõrgele härrale meelepärast pole ja nii kuni lõpmatuseni.

Presidendi kõrwal on küll ettenähtud wa-

bariigi walitjus, kuid jeda ei kutsu ametisse mitte riigikogu, waid jelle määrab ametisse president. Wabariigi walitjusele peab küll olema riigikogu usaldus, kuid jellel ei ole enam endist tähtsust, sest walitjus on ainult presidendil „lähem kaastööline“. Kõik walitsemise wõim on koondatud presidendil kätte, kes riigikogu ees mingit wastutust ei kannab. Walitjus on ainult presidendil kätte täitemajutus ja ainult jelle teise järgu asutuse kohta võib riigikogu oma sõna welda.

Wabariigi walitjus on niinõrde mannetuks tehtud, et temal ei ole isegi õigust esitada riigikogule seaduse eelnõusid ja riigi eelarwet — kõiki jeda teeb ainult president.

Põhiseaduse muutmise seaduse eelnõuga astutakse tubli samm lähemale fashismile, mis parempoolsetele ringkondadele nii armab. Kui aga tutwuneda kõigi nende kirjallistude ja juurionalistide awaldustega, mis põhiseaduse muutmise ja presidendi ameti sisetseadmise põhjendamiseks ette tuuakse, siis näeme otsetohte, et jeda korda just soowitakse. Demokraatlik lord on meie taguristele jõududele pinnaks silmas. Kõik rohkem ja rohkem mõjuwõimu omab jellelõttu Eesti töölisklass. Seda tahetakse takistada.

Sellespärast on kogu töölisklassil, eriti tema kordwal ajal, kes ametiühingutesse organiseeritud, kõigne kohus olla walwel demokraatia kaitseks, põhiseaduse kaitseks. Tuleb teha jõulikke selgitustööd, et parempoolsete „mustasajalised piüüded“ (nagu iseloomustas põhiseaduse muutmise kavatsusi õigusteadlaste päewal Tartus üks tuntumatest õigusteadlastest) — muuta maksimat põhiseadust — jaksid tagasi löödud õigel ajal. Selleks tuleb teha kihutustööd mitte ainult töölise, waid kõigi demokraatlikult mõtlewate kodanikkude juures.

Wiiwad parempoolsed läbi põhiseaduse muutmise, siis jaksavad nad wut hoogu, et aegajalt häwitada kõiki demokraatlikke wabadusi, suruda töölisklassi ka poliitiliselt oma kontha alla.

Töölisklass ei tohi jeda siindida lasta. Töölisklass jõuab tagasi suruda kõik „mustasajalised piüüded“, kui ta nende wastu astub ühiselt ja üksmeelselt wälja. —t.

Ühistunde puudus meie tööliskonnas.

Wõitluse tööliskõikumise elujõu mürgitaja vastu.

A. Stein.

1. „Tunne iseennast!“

Üks väärtuslikumaid hallist minemist tapanäevani jäilinud kuldseid tõeteri on kahtlemata „Tunne iseennast“. Ent nitvõrd kuitvõrd ta kuulnud-tuntud on, samavõrd vähe on ta süüsus- ta päratusse kasutamise mõjuisse süvenenud ning veel vähem maksma pandud. See on kurb... Wastupidisel juhul seisaks tänapäeval eesti töörahva organisatsiooniline elu palju tugemamal ja kindlamal olusel; sest eks määra iga üksikühe isiklik tublidus ja kõlblikkus organisatsiooni tugewuse ja võitlusvõime.

2. Tunne oma feltimeest!

Tööliskõikumise tegelaste keskel ei walitse mitte igahord nõõrjirge üksmeel; Erirahwami- sed tõukawad sagedasti tugewatesse waidlustesse harilikult külg-külje kõrwal töötajaid hea omawahelise läbiwaamimise feltimehi. Suuremates ja põhimõttelikkudes ühisimustes on see loomulik, arusaadaw ja isegi terwitataw. Muidugi waid sel juhul, kui püstitakse asjalikkuse kindlates ja selgetes piirides.

Kui sagedasti ei effita jelle vastu. Siin et põhjalikult ükskõik millisesse ühisimusesse süwenetaks, kipiutakse mõistma huika oma feltimehe tõekspidamised ja wastawad sam- mud ning asuma tema vastu wõitlusesse; wõitlusesse millel ülesehitama töõga piis- makti fides ei ole. See on lubamatu; enne põhjalikult tundma õppida wastaspoole sei- wõtõhjad ja põhjendused, alles siis otjustada.

3. Enam aujust!

„Effimine on inimlik.“ See on ütetus, mille wastu siinkohal ei waielda. Sest kes meist ei ole kordagi effinud? — Ent kui effi- mine muutub juba „effimiseks“, siis on ta täiel määral autu tegu ja hurkamõistetaw.

Gespool oli juba tähelepantu juhitud lah- kuminekule, mille olemasolu tööliskõikumise- ses artud ajal mõõdapääsematu. Kui aga hakatakse ilmawaatelisel pinnal ja teistel aladel tekkimud lahkarwamiisi sühilikult wää- nama ja wõltsilt tõlgitama, teiste paremaid püüdeid jalge alla tallatakse ja omatajupüü- likkudeks tembeldatakse ainult jellepärast, et nende kandja ei ole „oma mees“, siis on see teguwiis alatu. Tänapäeval on siiski jella-

seid tunnuseid; see mürgine baim ajab lõp- kaid idusid...

Räesolewate ridade kirjutaja ei usu, et ametiühingus saaksid ilma ühegi lahkarwa- miiseta tegutseda sotjalist ja kommunist, krist- lane ja töörahwafondlane. Kes tugewam, see näidatu seda töõga ja pangu ennast maksma. See ei ole wõimatu, sest tegijaid on meil — paraku — vähe. Ka töörahwa omawahelises wõitluses on olemas oma eetika ja seda pea- me süwendama. On ju kindel, et need ei wõi olla mingisuguse liikumise kandjad, kes oska- wad tarwitada waid keerdkäitusid ja munda loopida. Sellepärast: enam aujust!

4. Enam koostööd!

„Kõõgi maade proletaarid, ühinege!“ sei- sab kuld- ja hõbetähil pea iga tööliskõigani- jatsiooni punalipul. Üks õigusta see meid kutsuma weel tähedamale koostööle ühtekeselt kõnelewaid töölisi. Üks tööliskõikumise aam- palikidest on ju see, et ta on massiliikumine rahwuswahelises ulatuses. Gestis ei taha ta mõõdud massiliikumiseni küünida; meie ühingute liikmete arv algab kümnetega ja lõpeb sajadega, jedagi parimal juhul. Rah- juks ei ole nendegi keskel koostöö arenenud jellel määral, kui see tarwilik on. Eriti ame- tiühinglaste pere ei oma veel seda süjemist ükssteie mõistmist, soojust ja kodusust ilma millela tööliskõikumise elaw puu tundub kui- wana. Püüdatakse liig vähe kofku üksstei- jega, mille tagajärg — ametiühinguliste aade- te nõrkus ja üldine loodus tööliskõikumise elu- awalduste wastu. Meie töölissetewõtted leia- wad litga vähe poolehoidu, otse õudsetl vähe kohtame organiseeritud töölisi. Korraldatakse perekonnadõhtu, teaatrietendus, kontsert, ak- tus, koosolek jne., siis kohtame küll kaminis- tubliste korraldaja organisatsiooni liikmeid, puuduwad aga naaberühingude liikmed. Kõõf elawad „iseiseismalt“, teadmisese tulemata, et see „iseiseismus“ on meie suurim nõrkus. On peamiselt üksitud isikud, kes igalpool ja alati esitawad organiseeritud töörahwast. On aga algtoõde, et waeloomade eluiga on üpris lihi- kene.

Milles peitub wiga? Ennekõõte klassi- teadmisese puuduses. Sest mille muuga sele- tada seda, et isegi tunnustatud tööliskõiku-

mise tegelaste lapsed teemad kodanlikes jeltfides „näitemängu“, sporti jne., kõnelemata reameestest. Siin juures julgewad just samad äärmiselt passiivsed inimesed kurta tööliskliikumise arenematuselt. Tõeline tööline ei kurda jellafelt waid tegutseb.

Duford kohustab esijoones kõige tihedamale koostööle praeguseid aktiivsemaid liikmeid. Sellele tuleb mõnikord ohwriks tuua nii mõnigi wäikene mugawus, kuid need raskused ei ole ületamatud. Siis tõmbame kaasa ühingu te passiivsed ja „wäikekodanlastunud“ liikmed, (niisuguste olemasolu ei saa mitte eitada), oleme igal töölisettewõttel wiimseini, jelllega awaldame kõige terwendamamat mõju organiseerimata massi peale.

5. Enam waimustust!

Meie teeme tööliskliikumise pisitööd hoole ja andumusega. Teeme hoolega kuid ilma waimustusteta. Sest mille muuga jeda jellatada, et iga wäikene äpardus meie meeleolu alla rõhub. Meile on hädapärast tarwis rohkem waimustust, elutahet ja optimismi tulewiku, muridugi ka eneseohwerdamist. Piüame isiklikult jaada paremaks, tundma õppida iseendid, siis juudame ligemale tungida ka oma jelttimeestele, piüame võimalikult hoiduda arututest wõtetest ja wäiklasest omawaheliseft kisklemisest ning juhime kogu oma jõu wõitlusseft tulewiku juunas, arendame enam koostööd ja jelttimehelikke juhiteid, siis omame kiüllaldaselt profetaarlikku tiisedust, elutahet ja wõitlusewaimustust.

Löögid majandusdemokraatiale.

Kapital olgu maksuwaba ning ta omagu kurnamise õiguse.

Eratööstuse omawoli pole moodsa majanduse aluseks.

Ametiühinglased, piüstitades majandusdemokraatia nõudmise, olid alguses arwamisel, et jelllega pole nad algatanud mingit uut asja, waid muutnud ainult hiiüidjõnaks juba aastakümnete eest kõne all olnud „tööstusliku demokraatia“ probleemi; et majanduse demokraatiseerumine peab ometi loogiliselt järgnema poliitiliselt demokraatiasft. Lõpuks oldi weendumisel, et ka wastasleeris ei saada ometi tõsiselt kõnelda majandusdemokraatia põhimõtte wastu, mille sühiks korraldada kogu majanduslikku tegewust üldise huwides. *)

Tõelikus elus oligi juba ametiühingute pealejurmvel läbiwiidud sadanded korraldused ja leitud tuhanded wiisid, kuidas üldmajanduse juhtimist painutada üldise huwides juunas, j. t. teatawal määral oli juba teostatud majandusdemokraatia. Eriti maksab see tolle maa kohta, kust pärit on kõna „majandusdemokraatia“, nimelt Saksamaa kohta. Seal wõisid pärast jöda eriliste olufordade ja hüpete wiisi toimetulnud ümberkorralduste tõttu kergemini uued wormid illeskerfida ja pinda leida, kui nii paljudes teistes riikides. Seal teffisid jeesugused majandus-

omawalituslikud kujundused (kaalitööstuse nõukogu, jöetööstuse üleriiklik nõukogu), mida wõib käsitada, kui esimesi näiteid, kuidas eratööstust organiseerida üldise huwides. Kuigi nii mõnigi neist organisatsioonidest ei jõudnud palju kaugemale arglikkudest katsetest, siis wõib ometi ütelda, et nad aitasid tuntawalt jeltitada praktilisi teid majandusdemokraatia teostamiseks. Nende kõrwal olid ühest küljest riiklikud ja omawalituse tööstused, ühistegelised ja ametiühingulised ettewõtted, ning teisest küljest demokraatiseeritud jöhtjalakindlustus ja hariduse korraldus, mis kõik kokku rajasid tuhandeid teid ja teeradasid, et juhtida kogu ühiskondlikku arengut majandusdemokraatia poole.

Niiid korraga jeltgab aga, et ettewõtjaskond ei taha kaugelstki ilma lahinguta alista jellele arenemiskõigule. Juba 1928. a. jürijel Düjeldborfis ärapeetud jassa ettewõtjaskonna paraadil tulid kuuldamale esimesed kallaletungi hiiüded; niiid aga wähe enne jõulu awaldas üleriiklik jassa töösturite liit märgufirja, milles arendab oma jöjakäiku termes ulatuses.

Just samal silmapilgul, mil näiteks inglise jöeparimid, need kõige individualistlikumad ja radikaalsemad piiramatu ühiskettewõtete pooldajad kogu inglise ettewõtjaskonna keskfel, — on lõpuks weendumisele tul-

*) Wida eneselt kujutab majandusdemokraatia praegusaja mõttes, jellest on kirjutatud näiteks „Töölise Hääl“ 1928. a. nr. 9, 10 ja 1929. a. nr. 4—5.

nud, et nende tööstusharu pääs on võimalik ainult jeejuguste forralduste läbi, mis Sakjamaal tegutsevad majandusdemokraatia arenemise juunas (junduslik üünditjeerimine riikliku kontrolli all), jamal filmapiigul algavad jafja ettevõtjad tormijooksu majandusdemokraatliku arengu vastu.

majanduslik vabadus, jee tähendab — majanduslik omavoli. Kapital ja kapitali üündamine peavad jällegi jaama igas juhtes vaba eramajanduse piiramatuks võimulaks. Kus on juba jeatud jisse kontroll, jeal peab jee kohe kaotatama ja kus ettevõteted pole praegusel filmapiigul eraätetes, jeal

Töeline — kõikide väärtuste looja.

Ei miski juuda paremini ärajeletada, mis on dieki majandusdemokraatia, kui jee lööfjona, mille jafja ettevõtjaskond on paigutanud oma majandusdemokraatiavastase võitluse programmi etteotsa: üntingimatu

tulevad need otjekohe neile anda: absoluutne tegutsemisvabadus, võitlus avalikkude ettevõtete ja vahelohute vastu (jefst need „rikuvad“ paljade määramise vabadust). Kapitali kogumine ja kasutamine peab olene-

ma ainult kapitalistide tujuft. Ja et kes suhtes saada võimalikult suuremat wabadust, peab kapital wabastatama kõikidest koormatustest, maksudest ja äraannidest. Näha, mida loomulikult wajab riik, peab tõmmatama kokku peaaegjalikult kaudsete maksude abil suurte töölisklasside ja tarwitajate taskudest. Niigile võib ettevõtjaskonna arvates jääda waid üks õigus: ta tohib ainult garanteerida wabadust trustidele ja kartellidele, kellel awaneb siis võimalus wäljafurnata kõiki neid, kes öieti riigi moodustawad.

Loome meeleldi täielikult Saksa töös- turite programmi, et näidata, kuidas nende ihad on jarnased meie ettevõtjaskonna omadele, nagu kaks tilka wett. Nii seal, kui siin püüid täielikult wabaneda kohustustest riigi vastu, ahmida kätte kogu walmistuse ja kindlustada endale hulkade wäljafurnamise wabadus.

Saksa (ja mitte ainult saksa) ettevõtjaskonna retsept seisab lõppude lõpuks kahes osast koos: ühestkiiljest kapitali kogumise huwides luua täiesti waba ja piiramatut tööstuslik kapital, teisest kiiljest aga muuta tööliste ja tarwitajate hulgad madalate palgade, sotiaalsete õiguslussetuse, kaudsete maksude, kõrgete üüride ja kallite elutarmete abil tegevõimetuteks, nii et neid on hõlbus ära kasutada kapitali kogumise odawate tööriistadena. Kuid ettevõtjaskond ei taha uneski näha, et just suured massid on need, kes kapitalistide poolt turule lastawaid hüweid tarwitawad, ostawad, et need hulgad ka praeguse majanduskorra juures mängiwad mingit jaatawat osa. Walmistus, seewõrd kuivõrd ta on kapitalirakenduse tulutoomaks objektiks, osutub neile kõigeiks, karba suure- ulatuslik lewinemine ja üldjuse elustandardi tõus — ei millekski. Sest seni kuni inimesed ei taha jorra nälg, leiawad ettevõtjad oma saadustele ikka „kuidagiwiisi“ ostjaid. Seega kustutatakse majanduslikult elust tööline, kui kaalusas ja positiivne tegur ühiskonna liikmete hulgaft. Majandusdemokra- tiale tuleb tõmmata peale kriips.

Seega oleks aga mahamaetud ka mõistus. Et jeda wõimatu karistamatult teha, tõenda- dawad teated, mis tulewad maalt, kus pole märgata majandusdemokraatlikkude tõwede lewinist, nimelt Ameerikast. Kuigi seal ei waielda ei majandusdemokraatia poolt ega wastu, siis ometi tunnustatakse igal tingi- musel, et töölistel, kui riigikodanikkudel tuleb majanduslikus elus mängida positiivset osa. Sättes kõrwale kas ja kuivõrd Ameerika palgad ületawad Euroopa tööliste pal- garedeli, võib ometi ütelda, et Ameerika majanduselu juhid, alates suurkapitalist- likust tööministrift kuni suurkapitalistliku ettevõtjani ja pangahärrani, annawad töö- lise palga kõrgusele suure tähtsuse, s. o. nad soowitawad antud majanduskorra ja turu- olude juures maksta võimalikult enam. Ameeriklased peawad ka kõige halwemate turutingimuste juures finni loofungist: igal juhtumisel püüda hoiduda palgade allajuru- mistest. Üks suuremateft Ameerika panga- majadest kirjutab oma hülietäänis: „Ameerika palgade suurem ostujõud on jeks kangiks, mille abil meie kindlustame oma hea- olu. Seni, kuni püüib see jõud, ei wõi meiega midagi juhtuda.“

Euroopa ettevõtjad wastawad jellele nii: Ameerika olud on footuks teised. — Muudugi nad on teised! Kuid wähe ei ole ometi seewõrd suur, et ühel maal wõiks tun- nustada palft majandusliku elu wiimase järgu teguriks, kuna teisel kingitakse talle kõigest tähelepanu. Mõlemat liiki mail ei saa olla ühte wiisi õigus. Kui arvestada kõi- kide lahkuminekutega, siis ometi ei saa ja- lata jeda suurt tähtsust majandusliku elu arenemise suhtes asjaolul, kas hulgad jassa- wad küllaldaselt rahuldada omi tarbeid, wõi mitte, kas nõudmine võib suureneda, muu- tuda mitmekesisemaks, wõi mitte.

Kes jellega ometi arvestab, see ei saa ega tohi olla majandusdemokraatia arene- mise vastu, sest ainult jelle kaudu on wõi- malus kindlustada masside, s. o. üldjuse hu- wide rahuldamist ning ühtlasi ka tööstuse õiget arenemist.

Tööline! Oled sa juba ametiühingu liige?

Ainult ametiühingu kaudu wõid oma elujärge parandada!

Kõrgetest palkadest.

Meil pole asjatundlikke tööstureid.

Meie tööliskond on palju katseid teinud oma palgaolusid parandada, kuid need katseid ei ole siiaajani annud mingit tagajärge. Mis siis on selles süüdi? Kas tõesti ei ole tööandjatel võimalik palkasid tõsta? Nende ridade kirjutaja seda ei usu. Meie tööstuses oleks ka võimalik tõsta palku, kui meil oleks tööstuste eesotjas õiged töösturid. Neid viimaseid on meil aga õige vähe ja needki on niivõrd teiste mõju all, et nad midagi ei saa teha.

Kes on siis need teised?

Mingil tingimisel mitte töösturid, vaid ainult „töösturid“ — inimesed, kes kuidagi viisil õnnefombel, vahel isegi väga kahklasel viisil on saanud sõja ajal ja peale sõda rikkaks, ja kellel muud ideaali ei ole, kui saada veelgi rikkamaks. Sarnaseid endiseid harjakaid ja poolmeistreid on meil mitu ja nende käes on kahjuks võim. Õigel töösturil ei ole kunagi ideaaliks ainult rikkaks jäämine, vaid tema on rohkem huvitatud loomise protsessist: see huvi sunnib teda alataja paremini organiseerima oma vabrikut, leidma üles ikka uusi ja uusi tootmise viisid, alati täiendama oma masinaid jne. Kas näeme meie seda meil Gestis? Ei. Meil töötatakse samadel masinatel, millel töötati enne ilma sõda. Tehakse tööd samal viisil, kui tehti seda enne ilma sõda.

Arusaadav, et vabrikud jarnasel viisil hingitjeda võivad ainult töölise nälgapalkade tõttu.

Praegu on kõige kõrgemad palgad Ameerikas. Kui meie vaatleme neid põhjust, millest see on tingitud, siis saame vastuse ühisriikide valitjate poolt moodustatud majanduslike muudatuste uurimise komisjoni aruandest. *) Selle komisjoni arvates on Ameerika majanduslike õitjengu peapõhjusteks kõrge palgad. Ilma nendeta ei oleks Ameerika majanduselus mingit tõusu, vaid oleks võinud oodata ainult langust. Kõrge palgad on suurendanud töölise loomise võimet nii füüsiliselt kui ka psüholoogiliselt. Nemad on parandanud töölise ja tööandjate vahelkorda, mis omakorda tuntuvalt on kaasa aidanud produktiooni suurenemisele. Töösturisi on kõrge palgad sundinud otse-

ma uusi teid, et valmistatavate ainete hindasid endisel kõrgusel hoida. Ja just viimane on annud kõige paremaid tagajärge. Ameerika töösturitel on läinud korda oma tööstust nii organiseerida, et nemad palkade tõusu peale vaatamata võivad aineid luua odavamalt, kui enne. Selle tagajärjeks on ainete suurem läbiviimine, mis omakorda võimaldab palkasid ikka ja ikka jälle tõsta. Muunduste läbiviimine on Ameerikas muutunud otse hõrgaks. Iga päev leitakse jälle midagi uut, mis võimaldab valmistada aineid ikka rutemini ja täielikumalt. Selle tõttu ei ole ka Ameerika töölise palkade tõusul veel näha mingit piiri, nagu seda on tõendanud ühel avalikul koosolekul kuulus prantsuse miljonäär, pangaomanik Max Lazar. Kui meil toonitatakse, et võimata on Gestit võrrelda Ameerikaga, siis on samal koosolekul, kust pärit ülaltoodud Lazar ütelnud, ka Prantsusmaal püütud väita, nagu poleks Euroopa võrdlemine Ameerikaga võimalik. Selle peale on vastanud rahvusvahelise tööbüroo administratiivnõukogu esimees Arthur Fontaine: „Kui Ameerikat Euroopaga võrrelda ei saa, siis ei saa seda ka võrrelda Ameerikaga, sest ka Ameerikas ei ole praegu igalpool ühesugused tingimised. Terwes ühisriikide lõunapoolses osas peaaegu kuni Washingtonini valitsevad nälgapalgad. Ei tulda aga ometi tõendama, et lõunas valitsevad niivõrd teistjuga olud, et seal ei saa ühlast tööstuspoliitikat ajada põhjapoolse ühisriikide osaga.“ Ja tõesti, kui vaadelda Ameerika palgaolusid, mis valitsevad lõuna osariikides New-Yorgiga võrreldes, siis on nad nälgapalgad. Ameeriklased ise arvavad, et lõuna osariikide töösturid ei ole ka õiged töösturid, vaid ainult „töösturid“, (anejalgades), nagu arvab nende ridade kirjutaja meie meeste kohta. Lõunas peetakse ikka alles veel kinni arvamistest, et mida madalamad töölise palgad, seda suurem kasu ettevaatjatel. Ameerikas aga usatakse, et see viib katastroofini, kui ei võeta rutuliselt tarvitusele abinõusid j. t. ei suurendada palka, ei otsta uusi töötamisviise.

Kuid ka Ameerika põhjapoolsetes osariikides ei ole valitjenud kõigial kõrge palgad. Ka seal on olnud kord nälgapalgad. Millest on tingitud siis üleminek? Kahlemata osalt

*) Recent Economic Changes, anne I.

jellest, et tööstuste eesotjas on peaga mehed, et trusti juhiwad andekad inimesed, aga mitte mõned wachtmanid wõi mauritsjad. Kuid siiski juuremat touget kõrgete palkfide poliitikalile üleminekuks on annud tööliskliimise tugewemine. Ra praegu wõib märgata, et neil aladel, kus ametiühingud eriti tugewad, on palgad kõrgemad, kui aladel,

kus ametiühingud nõrgemad. Ra meil Gestis ei saa meie praeguhest ummikust kuidagi muidu wälja, kui peame koondama oma jõud ametiühingute ümber. Kui esimesed jaamutujed on käes, kui wäikesed nad ka ei oleks, edaspidiised jaamutujed on fergemad tulema. Iga algus on raske! Kui aga algus on tehtud lähed kõik palju fergemini.

Mõnda Tartu metallitöolistest ja -tööstusest. Palgad üldiselt madalad.

Tartus töötab metallitööstustes kofku wähe üle 1000 töölise, organiiseerunud oma kutseühijuse ümber on wäiksem oja.

Telefoniwabrik oma 200 palgalijega on kõige juuremaks ettemõtteks Tartus. Ta walnistas telefoniaparaate ning keffjaamade fiessejeadeid. Mõned töolistest teeniwad tiikitööga 3—5 fr. päewas. Palk maksetakse wälja korralikult. Suurema oja tööliste teenistus, ijeäranis naistel, on alla 2 fr. päewas. Paremad spetsialistid tööliste feast on kõik enne Wenemaal töötanud. Suur oja töölisi on Tartu Metallitöölise ühingu liikmed.

Wabriku hoone on uuepäranne ehitus, krid liiga täiskilutud, mille tõttu mõnes oja-konnas on õhk wäga halb.

Wabriku iga-aastajest puhastikafust jaawad töölised oja — umbes kahe nädala palga fuuruses. Töölise wanemateks on kaunis energilised isikud. Kaebusi on olnud ihe meistri wastu, kellele mitte just armastusest on antud palju nimesid.

Teises juuremas Tartu wabrikus — „Leguris“ töötab ligi 200 palgalist, kelledest 28 kumpalgalist. Tööd oli siin läinud aastal wast rohkem, kui eelmistel, kuid üks asi mis ei ole paranenud, on palga kättejamine. Deeritud tafu tilgutatakse mõne krooni wiiji ning jellega tehakse niikuini kibe elu weelgi kibedamaks. Walajad teeniwad kuni 5 kroonini päewas tiikitööga, kuna lukufepad, treialid ja teised enamasti teewad tunnitööd. Suuremaks tunnitafuks on 40—42 senti, mida muidugi wähem oja õppinud töölistest saab. Organiiseeritud töölisi on wähe, kuna aastat wiis tagasi „Leguri“ mehed jelles asjas sammusid efitrinnas. Töölise wanem on mitme aasta jookkul ihta tagasi walitud. Töörumid on willetjad: wabriku peahoone on saadud endiste fepiloja ja jahu-

poe ümber- ja kofkuehitamijest, pörand alla-poole uulitsa pinda. Walufoda on küll uuesti ehitatud, kuid talwel lämbuwad inimesed wingus.

Kellepi metalliwabrikus töötab 70 töölisi. Endistel aastatel tehti siin liiga palju ületunde. M. Rei walitjuse ajal tuli jes juhtes muutusi. Palju töötab noori. Walajad ja mõned mehaanikafakonna töölised teeniwad tiikitööga kuni 4 krooni ja wähe rohkem päewas; teiste teenistus ei ole kadestamijse wäärt. Palgad on wälja maksetud. Organiiseeritud töölisi on wähe, töölise wanemat ei ole juba aastate jookkul olnud — kardetakse wärawa taha jaatmist. Wabriku hooned on tööstuse tarwis ehitatud, kuid koristamata. Peale põllutööriistade ja masinate tehakse juuremal arwul majade tarweid, nagu triikmasinaid, ahjuurfi, pliidarandu ja muud seelugust.

G. Peetji piimatööstuse masinate wabrik töötab kuni 70 inimesega. Praegu wähem. Endistel aastatel tegi omanik oma isimuga igamest mürtju, nüüd on aga rahulikumaks jäänud, jekt hakkab harjuma oma peremehe-ametiga, kuna töö juhtimine on meistri kätte üle läinud. Lunnipalgad on siin Tartu kohta kõige madalamad. Omal ajal läksid siin inimesed libedale, uskudes töotust, et „wõib ületundidega juure teenida“; nüüd on asja raske parandada, pealegi kui ainult mõni ükifid töölistest organiiseeritud. Mõned teewad tiikitööd ja jaawad rohkem, kuna muidu on õppinud töölise tafu 20 fendist kuni 32 fendini tunnis. Töölise wanemat ei ole, ifegi haigekassa wolniku walimijeks ei saa töölisi kofku, jekt ei tea kuidas peremees perenaifega jelle peale waatawad. — Oli ju omanikul haigekasjaga kohtustämijst. Wabriku hoone on uus, kuid ebaotstarbekohafelt ehitatud. **Trial.**

Ametiühingulisi teateid välismailt.

Läti ametiühingute kongress aprillis.

Läti Ametiühingute nõukogu otsekohtu peetakse üheksas wabaametiühinguline kongress 12. ja 13. aprillil Riias. Kongressi päewakorda on wõetud järgmised küsimused: 1) Ametiühingulise keskbüroo aruanne, 2) walimised (sekretariaati, revisjoni-komisjoni ja jaadikute jaatmine rahwuswahelisele ametiühingute Stokholmi kongressile). 3) Saiguskindlustuse seaduse muutmise küsimus; 4) wanaduskindlustuse seadus, 5) keskbüroo eelarwe ja fondide ümberkorraldamine.

Wõõdunud aastate eeskujul trükitakse ka Ametiühingulise Keskbüroo 1929. aasta aruanne.

Ragu päewakorrast näha, pühendab läti ametiühingute üheksas kongress tähelepanu peaaesjalikult finnitusküsimustele. Kongressi ajaks astub juba jõusse uus, muudetud haiguskindlustuse seadus ja kongress peab wõtma seisukoha haigekassades tekkunud olukorra juhtes.

Samuti peab kongress ütlema oma sõna wanaduskindlustuse asjus. Ragu teada, ühenduses haiguskindlustuse seaduse muutmisega asutati eri fond wanaduskindlustuseks. Selle fondi kasutamise seaduse eelõnu on walitus juba wäljatöötanud. Kongressil tuleb otustada, kas selle seaduse siisu on tööliste wastuwõtaw ja kelle arwel peab jündima wanaduskindlustus.

Läti ametiühingute kongressist wõtawad liiklastena osa ka mitmete wälismaa ametiühingute esindajad.

Soome puutööliste ühing wäljlangenud rahwuswahelisest puutööliste kutsesekretariaadist.

Seitsmes rahwuswaheline puutööliste kongress, mis peeti juulil lõpus Heidelbergis, wõttis teatavasti wastu otsuse, milles nõuti, et ühingud, kel on sõlmitud nõndanimetatud sõprus- või wastastikkuse leping wene ametiühingutega, peawad kuni 1. detsembrini kirjaltikult seletama, et nad katkestawad sidemed kommunistlike ametiühingutega. Ühtlasi otustati lugeda automaatselt wäljlangenult rahwuswahelisest Puutööliste Kutsesekretariaadist kõik need, kes sellele otsusele ei alistu.

Ragu niisid Puutööliste sekretariaat teatab, on kongressi otsuse täitmata jätnud ja

seega kutsesekretariaadist langenud wälja järgmised puutööliste liidud:

1) Soome puutööliste liit (Suomen Puuteollisuusliiton).

2) Inglise mööblitööliste liit ja

3) Norra ehitustööliste liit, (puutöölisteliidu jettsoon).

Ametiühingulised jõud Austrias.

Austrias tegutses neli liiki ametiühinguid: wabaametiühingud, kristlikud, „erapooletud“ ja rahwuslikud ametiühingud. Liikmete arwu järgi on esimesel kohal wabaametiühingud 806.268 liikmega, ehk 80% kogu organiseeritud tööliiskonnast. Neile järgnewad kristlikud ühingud 100.987 ehk 10 protsendiga, „erapooletud“ 45.000 ehk 4,5 protsendiga ja lõpuks rahwuslikud ametiühingud 46.882 ehk 4,7 protsendiga.

Seniste kokkuvõtete järgi on ka 1929. aastal wabaametiühingute liikmete arwu tublisti kaswanud.

Wabaametiühingulise liikumise kasv Hollandis.

Hollandi Ametiühingulise Keskkõidu aruandest on näha, et wabaametiühingutesse koondunud liikmete arwu tõusis 1. oktoobriks 251.559-ni, kuna see arwu 1. jaanuaril 1929. aastal oli 220.545. Seega on liikmete arwu kolmveerandaasta jooksul kaswanud 31.014 wõrra, ehk 15 protsenti kogu arwust.

Transporttööl. kutsesekretariaadist.

S. L. S. (Rahwuswahelise transporttööliste föderatsiooni) järjekorraline kongress peetakse Londonis k. a. juugil — septembri kuul.

S. L. S-ga liitunud ühingute arwu läninud aastal tõusis 81-lt 85-le. Praegu on 32 riiki esindatud S. L. S-is. Nasta wiimasil päewil saabus teade et wedurijuhtide liit Poolas ja laenastuurdite ühing Rootsis on otustanud liituda S. L. S-ga. Samuti on liitumisel Hollandi India-India raudteelased ja Kuuba sadamatöölised.

Tubakatööliste Internatsionaal.

1. jaanuarist alates on Rahwuswaheline tubakatööliste sekretariaat ametlikult tunnustanud Numeenia tubakatööliste liidu oma liikmeks. Kõrku kuuluwad seega tubakatööliste internatsionaali 13 maa liidud, 127.946 liikmega.

Rahvusvahelise trükitöölise kutse- sekretariaadist.

Rahvusvahelise trükitöölise kutsesekretariaadi vastava komisjoni koosolekul otsustati hiljuti ühel häälel võtta vastu Tallinn (Palestina) ametiühing sekretariaadi liikmeks. Kuigi Palestina ametiühinguline liikumine, mille moodustavad alles kohalikud ühikühingud, oma kehtliku kaudu kuulub Rahvusvahelise Ametiühingulise liitu, pole ometi rõhum osa ametiühingutest astunud veel vastava R. kutsesekretariaadi liikmeks. Sel põhjusel tuleb eriti termitada trükitöölise otsust, mis on eeskujuks teistele.

Jaapani ametiühingute

liigete arv oli aasta lõpul 321.000. Kuus aastat tagasi oli organiseerunud töölisi vaid 125.000.

81,4 protsenti ametiühingutes.

Taanis on naistööstustöölisist 81,4% organiseerunud ametiühinguisse

Norra merimehed streigi eel.

Norra meremeeste ja kütjate liit otsustas maksma kollektiivlepingu lõpetada 31. jaanuarist 1930. a. Uue põlümihel nõutakse palgakõrgendust ja töötaja ühendamist. On arvata, et ilma streigita see läbi ei lähe.

Ametiühingulisi teateid sisemaalt.

Tartu Puutöölise Ühingu

detsembrilisel viimasel päeval peetud üldkoosolekul võeti vastu 3 uut koduforda ja nimekt streigikasja, tööpuuduse korral abiandmise ja matusekasja koduforrad.

See paneb ühingu peale juured kohustused. Kuid võrd hästi ühingu neid kohustusi täita juudab, oleneb muudugi liikmeist ja sellest kuidas need oma kohustused ühingu vastu täidavad. Kuna otsused tehti, peale kohe-kolme erapooletuks jäämisel, ühel häälel, lubab see eeldada kindlat kordaminekut.

Matusekasjast antakse abi liikme surma korral fr. 30. Tööpuuduse, korral antakse eelalgu abi laenuks, sest algaja kasja ei saa teistil jalgu alla.

1930 a. määrati liikmemaksuks 50 senti kuus, sisseastumise maks 1 kroon. Nasta üldkoosolek on kas jaanuari lõpul või veebruaril algul.

Ühingu kantselei tunnid on teisipäeviti kell 7—9 õhtul.

Tartu Puutöölise Ühingu

korraldab 25. jaanuaril j. a. finni keele talvepeo. Otsustati Tartu Tööliseaatrikt. Peale eeskava kants puhkpillide orkestri saatel. Ühingu liikmed kutjuga peole kaasa turkamaid ja sõpru. Ruttud 50 senti. Alguks kell 8.30 õhtul.

Tartu metallistid soovivad laupäeviti 5-tunnilist tööpäeva.

Viimasel Tartu Metallistide Ühingu üldkoosolekul käsitati 45. tunnilise töönädala küsimust. Sõuti üksmeelsele seisukohale, et kõige otstarbekohasem on töötada laupäeval 5 tundi, teistel päevadel 8 t., sest sellega võimaldub pikem puhkeaeg.

Ühingute üldkoosolekid Tartus.

Ühingute tegevus seisab praegu üldkoosolekute tähe all. Wastseks aastaks malitakse wastseid juhatusi, seatakse kokku tegevuskavvu jne. Puhkep. 12. fkp. oli üldkoosolek Tartu Maalritöölise Ühingu ja Tartu Toidu- ja Maitseainete Töölise Ühingu; puhkep. 19. fkp. on Tartu Puutöölise Ühingu ja Tartu Wabatöölise Ühingu; puhkep. 26. fkp. Tartu Mätsapatöölise Ühingu ja Tartu Cesti Wabatöölise Abiandmise Ühingu.

Tartu ametiühinglaste ekskursioon Rõukogude Wenesse,

mis pidi toimuma aasta waketusel, tuli edasi liikata, sest wälispassi saamisel tuli ette ootamatuid takistusi. Uus tähtaeg selgub ligemal päewil.

„Ametiühinglaste klubi Tartus“.

põhikirja saadeti neil päewil finnitamisele. Klubi eesmärgiks on oma liigete keskel ametiühingulikkude aadete ja tegelikkude teadmiste lewitamine ning seltskondliku kasvatamise eest hoolitsemine.

Tegevus algab kohe, kui põhikirja finnitatult tagasi jõuab. Ühikvassjalijemalt loodame teatada järgmises „Töölise Hääl“ numbris.

Tartu Metallitöölise Ühingu

otsustas oma viimasel üldkoosolekul ühel häälel kõigile ühingu liikmeile tellida 1930. aastaks ametiühingulise ajakirja „Töölise Hääl“.

Suba warem tegid wastava otsuse Tartu piuu- ja nahatöölise ühingu.

Igäuks kes tahab lugeda tõsist ja
väärtuslise sisugä ajalehte,
tellib endale päevalehe

„Rahva Sõna“

„Rahva Sõna“ on moodsamini toime-
tatud ajaleht, sisult alati huvitav ja
värske.

Kirjeldused ja juhtkirjad kõige laiema rahva-
kihi huvidekohased.

Pilte üle maailma igalt poolt.

Romaane parematelt kirjanikkudelt, põnevaid ja
huviküllaseid.

Kirjasaatjad välismail kõigis suuremates linna-
des ja kodumaal igalpool üle maa.

Tellimise hind odavam kui ühelgi teisel päevalehel:

1 kuu postiga	1 krooni	25 senti
2 „ „	2 „	50 „
3 „ „	3 „	50 „
6 „ „	6 „	75 „
12 „ „	13 „	— „

„Rahva Sõna“ II väljaanne

ilmub päevaleht „RAHVA SÕNA“ kõrval 2 korda
nädalas, igal kesknädalal ja laupäeval, missugune
tellides eriti odawahinnaline:

1 kuu postiga	40 senti.
2 „ „	80 „
3 „ „	1 kroon 20 senti.
6 „ „	2 „ 25 „
12 „ „	4 „ 50 „

Tellimisi võtavad vastu kõik posti-
asutused ja oma tellim. vastuvõtjad

Töölised omandage töölikirjandust!

Eestimaa Töölisühingute Keskliidu kirjastusel on ilmunud raamatud:

- E. Joonas, **Ametiühinguline liikumine meil ja välismaal**
hind 10 senti.
- E. Joonas, **Ametiühingud, nende ülesanded ja võitlus-
vahendid** — hind 50 senti.
- J. Klesment, **Tööliste palgaolude korraldamine seadus-
andlisel teel.**
- „Tööliste Hääl“ 1928 aastakäik — hind 75 senti.
- „Tööliste Hääl“ 1929 aastakäik — hind 75 senti.

Eestimaa Töölisühingute Keskliidul ladus olemas järg-
mised Rahvusvahelise Ametiühingute Liidu kirjastusel
ilmunud raamatud:

- C. Mertens, **Die Gewerkschaftsbewegung in Belgien.**
- Walter M. Citrine, **Die Gewerkschaftsbewegung Gross-
britanniens.**
- Joh. Sassenbach, **Fünfundzwanzig Jahre Internationale
Gewerkschaftsbewegung.**
- Sigrid Hanson, **Die Gewerkschaftsbewegung in Schweden**
- Richard Seidel, **Die Gewerkschaftsbewegung in Deutsch-
land.**
- Fünftes Jahrbuch des Internationalen Gewerkschafts-
bundes 1927.**
- Tätigkeitsbericht des Internationalen Gewerkschafts-
bundes über die Jahre 1924, 1925 und 1926.**
- Protokoll des IV. Ordentlichen Kongresses des Inter-
nationalen Gewerkschaftsbundes.**
- Internationale Gewerkschaftliche Arbeiterinnen-
konferents.**
- „**Nie wieder Krieg**“! (Ei iial enam sõda!) — hind 1 kroon.
Mõned eks. veel laos olemas.